

TRNAVSKÁ UNIVERZITA

PRÁVNICKÁ FAKULTA

Katedra medzinárodného práva a európskeho práva
Kolárova 10, korešpondenčná adresa: Hornopotočná 23
918 43 TRNAVA
tel. 033/5939638

POSUDOK OPONENTA

na dizertačnú prácu dizertačnej práce Mgr. Jany Ondrovičovej „Humanitárna intervencia z pohľadu medzinárodného práva“

Predkladaná dizertačná práca je venovaná inštitútu humanitárnej intervencie v medzinárodnom verejnom práve. Tento, obsahovo i aplikačne veľmi kontroverzný inštitút, vznikol v rámci tradičného medzinárodného práva. V zjednodušenom pohľade išlo o legálny inštitút umožňujúci použitie ozbrojenej sily proti inému štátu z humanitárnych dôvodov. Po prijatí Charty OSN (1945), ktorá kodifikovala kogentný zákaz použitia sily a hrozby silou proti územnej celistvosti a politickej nezávislosti štátov stratil podľa prevažujúcej časti názorov spektra českej, slovenskej i svetovej vedy svoje opodstatnenie i legalitu. Hrubé porušovanie ľudských práv v niektorých štátoch a občasný výskyt humanitárnych intervencií bez súhlasu Bezpečnostnej rady OSN podnietil diskusiu o „oživení“ právneho života tohto inštitútu v meniacich sa podmienkach medzinárodných vzťahov. Z tohto hľadiska je téma predkladanej práce výsostne aktuálna a spracovanie predmetnej problematiky je možné považovať za veľmi potrebné.

Autorka člení prácu na úvod a päť kapitol, pričom prvú z nich netradične znova označuje ako úvod a poslednú ako záver. Názov prvej kapitoly, podľa môjho názoru, mohol byť iný z hľadiska prehľadnosti práce ako celku. Úvod práce obsahuje niekoľko základných myšlienkových východísk práce. V prvej kapitole nazvanej rovnako „Úvod“ autorka na strane 7 primárne formuluje ciele práce, ktorými sú poskytnutie teoretickej analýzy konceptu humanitárnej intervencie, preskúmanie právneho statusu humanitárnej intervencie podľa zmluvného práva, skúmanie postavenia humanitárnej intervencie podľa obyčajového medzinárodného práva cestou identifikácie relevantnej praxe štátov a *opinia iuris* v tejto oblasti, objasnenie postavenia inštitútu humanitárnej intervencie v súčasnom medzinárodnom práve a stanovenie jasných kritérií súvisiacich s tým, kedy a ako prichádza do úvahy otázka humanitárnej intervencie. V nadväznosti na jeden z cieľov práce autorka ešte v prvej kapitole analyzuje koncepciu humanitárnej intervencie ako takej a venuje podrobnú pozornosť odlišeniu tejto koncepcie od príbuzných koncepcií. V prvej kapitole autorka ďalej formuluje pracovnú definíciu „humanitárnej intervencie“, vysvetľuje opodstatnenosť práce, charakterizuje výskum v tejto oblasti, uvádza metodológiu výskumu a *modus operandi*, načrtáva prehľad kapitol a objasňuje obmedzenia, ktorým čelila pri spracovávaní práce.

Ďalšie kapitoly práce postupne analyzujú relevantnú materiu v nadväznosti na ostatné ciele práce. Druhá kapitola je venovaná problematike právneho základu inštitútu humanitárnej intervencie od čias jej vzniku v rámci tradičného medzinárodného práva až po súčasnosť. Autorka sa tu primárne snaží sa identifikovať interakcie právneho života tohto inštitútu

s existujúcimi medzinárodnoprávnymi zmluvnými úpravami, ktoré sa, podľa jej názoru, dotýkajú právneho života tohto inštitútu. Ide o Chartu OSN (1945), Dohovor o zabránení a trestaní zločinu genocídy (1948) a Zakladajúci akt Africkej únie (2002). Autorka ďalej uvádza príklady z medzinárodnoprávnej praxe štátov, kde sa štáty dovoľovali Charty OSN pre odôvodnenie humanitárnej intervencie. V podkapitole týkajúcej sa uvedenej problematiky sa autorka dopustila omylu a zrejme i preklepu na strane 63, kde konštatuje „...pád komunizmu spôsobil nárast nacionalizmu Srbov, ktorý viedol k deklasovaniu (zrejme tam malo byť deklarovaniu) ich nezávislosti od belehradskej vlády...“ V kontexte všeobecne existujúcich informácií o situácii v rámci bývalej Juhoslávie a po páde komunizmu táto informácia nie je formulovaná vecne správnym spôsobom. V druhej kapitole je ďalej venovaný priestor skúmaniu postavenia humanitárnej intervencie podľa obyčajového medzinárodného práva, v kontexte historických príkladov použitia tohto inštitútu. Pri skúmaní zmluvných a obyčajových noriem štátov autorka dochádza k správne názoru, že v súčasnej medzinárodnej zmluvnej a obyčajovej práve neumožňuje legálnu existenciu inštitútu humanitárnej intervencie bez súhlasu Bezpečnostnej rady OSN. V závere druhej kapitoly autorka formuluje hypotézu, že v medzinárodnom práve sa vo vzťahu k inštitútu humanitárnej intervencie bez súhlasu Bezpečnostnej rady OSN začína formovať nové pravidlo, ktoré by tento typ humanitárnej intervencie mohlo v budúcnosti legalizovať, pri splnení určitých, presne stanovených podmienok.

Tretia kapitola práce nazvaná „Právne námietky voči humanitárnej intervencii“, obsahuje sumarizáciu právnych námietok proti existencii inštitútu humanitárnej intervencie, ale i faktorov, ktoré narušujú štátnu suverenitu a prispievajú k podpore možnosti oživenie legálnej existencie tohto inštitútu. V štvrtej kapitole sa autorka zaujímavým spôsobom snaží identifikovať podmienky pre legálne používanie inštitútu humanitárnej intervencie pre prípad ak by medzinárodné spoločenstvo akceptovalo legalitu tohto inštitútu. V závere dizertačnej práce doktorandka uvádza najdôležitejšie závery ku ktorým dospela v rámci jednotlivých kapitol. V súvislosti s jedným zo záverov práce, ktorý sa týka formovania obyčajového pravidla umožňujúceho ozbrojenú humanitárnu intervenciu bez súhlasu Rady bezpečnosti si dovoľím uviesť nasledovnú poznámku. Vznik takéhoto obyčajového pravidla, je podľa môjho názoru, v dohľadnej budúcnosti veľmi málo pravdepodobný najmä z tohto dôvodu, že ide o pravidlo, ktoré mení existujúci kogentný zákaz použitia sily a hrozby silou proti územnej celistvosti a politickej nezávislosti štátov. Kogentné pravidlo totiž musí byť v duchu článku 53 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve (1969) prijaté spoločenstvom štátov ako celkom. Prijatie takéhoto pravidla medzinárodným spoločenstvom je, podľa môjho názoru, málo pravdepodobné, vzhľadom na skutočnosť, že existuje len minimum humanitárnych intervencií bez súhlasu Bezpečnostnej rady OSN, ktorých legalita by nebola spochybňovaná niektorým zo štátov.

So závermi autorky prezentovanými v jednotlivých častiach a závere práce je v prevažnej miere možné vysloviť súhlas. Práca je spracovaná so znalosťou problematiky a je primeraná i z hľadiska formálnych náležitostí predpísaných pre dizertačnú prácu. Niektoré časti práce predstavujú zreteľný prínos pre vedecké skúmanie danej problematiky. Osobitne zaujímavá a vedecky podnetná je časť 1.3.1.4. venovaná odlišeniu humanitárnej intervencie od príbuzných konceptov a kapitola 4 venovaná problematike identifikácie podmienok pre legálne používanie inštitútu humanitárnej intervencie (pre prípad ak by medzinárodné spoločenstvo akceptovalo jeho legalitu). V rámci ústnej obhajoby práce by autorka mohla zodpovedať na nasledujúce otázky:

1. V práci na stranách 92-97 sa autorka dotkla problematiky koncepcie R2P (Responsibility to protect) a uvádza, že táto koncepcia sa premietla do dvoch rezolúcií Bezpečnostnej rady OSN

a to Rezolúcie č.1674 (2006) a Rezolúcie č. 1706 (2006). V akej rovine a v akej súvislosti sa v rámci týchto rezolúcií objavil odkaz na koncepciu R2P?

2. Na strane 57 autorka uvádza, že ustanovenie článku 4 (h) zakladajúceho aktu Africkej únie (2002) nepriamo umožňuje použitie inštitútu humanitárnej intervencie s použitím ozbrojenej sily i napriek tomu, že to v tomto ustanovení nie je zakotvené. Môže autorka uviesť relevantné názory vedy medzinárodného práva, ktoré by podporovali takýto rozširujúci výklad?

V nadväznosti na uvedené je možné konštatovať, že predložená dizertačná práca po metodologickej, formálnej i obsahovej stránke spĺňa nároky kladené na dizertačné práce. Preto túto prácu **odporúčam** k obhajobe. V prípade úspešnej obhajoby odporúčam Mgr. Jane Ondrovičovej udeliť vedeckú hodnosť „Philosophiae doctor (PhD)“.

V Trnave, dňa 19. júla 2012

doc. JUDr. Juraj Jankuv, PhD.
oponent